

Disneylanden túl

Bencések az Andokban

A láma mozdulatlanul néz engem. Belépve a kolostori kert kőlabirintusába, pínalevelek csikorgognak a lábam alatt. Amikor fölemelem a tekintetemet, a fák között elkapom a Titicaca-tó kékjét, amely a horizonton egybeolvad az éggel. Belélegzem a fanyar, tiszta és ritka levegőt, és érzem, miképp árad szét bennem a nyugalom. Itt, 3850 méter magasan közelebb érzem magam az isteni világhoz, mint másutt. A misztikus helyekben egyáltalán nem szegény Peruban erőgyűjtésem helyévé vált *Chucuito* bencés kolostora. Talán azért, mert itt két nagy misztikus hagyomány találkozik és gazdagítja egymást: az európai szerzetesség és az Andok népeinek kozmikus víziója.

Persze az *aymara*-kultúra és a katolikus kereszténység első találkozása minden más volt, csak békés nem. A *Chucuito* nevű faluban álló hatalmas, komorságával félelmet és tiszteletet keltő plébániatemplom kőből készült tanúsága annak a lendületnek, amellyel a katolikus egyház 500 évvel ezelőtt erőszakosan birtokba vette ezt az országot. A templom belső tere fekete a számtalan leégett gyertya kormától, néhány falusi lakos áhítatba merül az egyik oldalgug Mária-szobra előtt. Vasárnap délután van, a falu terén éppen véget ér a lóvadás. Az *aymara*-indiánok sötét, magaslati napfénytől cserzett vonásait viselő emberek ülnek a templom előtt, és a megkötött üzlet után körbeadják a söröskorsót. Egy férfi az egyik pínlea alatt alussza ki mámorát.

Chucuito – indián idill a Titicaca-tónál? A Titicaca-tó körüli vidék a maga erősen begyökerezett andoki hagyományával Peru leginkább konfliktussal terhelt, s egyúttal legszegényebb övezetei közé tartozik. Öt évvel ezelőtt az egyik falu polgármesterének meglincselése keltett nagy feltűnést a fővárosi sajtóban. Ma mindenekelőtt Titicaca-tónál tervezett kőolaj-kitermelés vagy a bányászati koncessziók ingerlik a lakosságot. A tiltakozók gyakran emelnek barikádokat az utcákon, és szállják meg a polgármesteri hivatalokat.

Miért választották ki a belga bencések éppen ezt a vidéket arra, hogy itt, a dél-andoki régióban alapítsanak kolostort? *Simon Pedro Arnold* szeme hamiskásan csillog a szemüvege mögött. A belga szerzetes 1974 óta van Peruban, és 1992 óta Chucuitóban: „Szegénysége miatt választottuk a Dél-Andokot, meg kultúrája és hagyománya miatt, amely párbeszédre léphet a mi hagyományunkkal.”

Az egyszerű, egyemeletes, a Titicaca-tóra néző kolostor 1998 óta áll a falu szélén. A hófehér épület éles ellentétet alkot a helység komor plébániatemplomával. „Mi bencések mindig a szépséget és a csöndet keressük. Itt Chucuitóban mindkettő megvan”, indokolja *Simon Pedro* a helyválasztást.

Párbeszédre lépni az aymarakkal, ez kemény, de fontos leckének bizonyult az európai szerzetesek számára. „Először a liturgiába akartuk beépíteni az indián hagyományt, de ezzel csak folklórt, afféle liturgikus *Disneylandet* teremtünk. Hamarosan be kellett látnunk, hogy a két rítus logikája nem egyeztethető össze”, vallja be önkritikusan *Simon Pedro*. A bencések megállapították, hogy az aymaráknak egyáltalán nincs szükségük a szerzetesi rituáléra. Az európai szerzetesek ezért megpróbálták egyszerűen nyitottak lenni, és odafigyelni az aymarák rituáléjára.

A kolostori kápolna imaórái ma egyszerűek és európaiak. Az énekek és imádságok néhány kivételtől eltekintve spanyolul hangzanak el, csak egy szőtt oltárterítő és falikárpit utal az aymarahagyományra. „Az aymara családokkal végzett lelkipásztorkodásban manapság mindig felhívom a figyelmet a *yatiri*-re, az aymara papra, és fordítva, a *yatiri* odavonzza a katolikus szentségeket”, magyarázza *Simon Pedro*. Az aymarák szemében a két hagyomány nem zárja ki egymást. Így fordulhat elő, hogy előbb a *yatiri* üzi ki a „szusztót”, a rettegést egy betegből, s aztán a bencés páter kiszolgálhatja neki a betegek kenetét vagy a szentáldozást.

Vasárnaponként zsúfolásig megtölti a kis kápolnát a kereken ötven miselátogató: falubeli aymarák, akik a családiás környezetben zajló, egyszerű liturgiát előnyben részesítik a plébániatemplom szószéki prédikációjával szemben. Jó harminc évvel ezelőtt a perui Dél-Andok katolikus prelatúrái [*a püspökségekhez hasonló területi egységek – A szerk.*] a felszabadítási teológiának elkötelezett lelkipásztorkodás menedékei voltak – amíg a konzervatív hatalmi szervezet, az *Opus Dei* és az ultrakonzervatív *Sodalitium Christianae Vitae* köréből való püspökök felszentelése nyomán nem kezdett könyörtelenül jobbról fújni a szél a Dél-Andokban. [*Ld. „Az egyház fáj nekem” és A házasság, a gyónás és a szőke Jézus c. cikkek 2008. februári számunkban. – A szerk.*] Immár a római rítus számít az egyedül igazinak, és újabban a római szentségi vallásosság áll a lelkipásztorkodás középpontjában

– ellentétben a felszabadítási teológiát képviselő elődök társadalmi és közösségi elkötelezettségű lelkipásztorkodásával. Több rendi közösség már el is hagyta a Dél-Andokot – önként, vagy pedig az új, őskonzervatív püspökök nyomására.

Simon Pedro Arnold is megtapasztalta ennek az egyházpolitikának a kihatásait: a chucuitói papi szeminárium egykori teológiaprofesszorát tanítási tilalommal sújtották, és az általa létrehozott Aymara-tanulmányok Intézete és *Emmausz* (tanácskérők lelkipásztorkodás-lélektani segítségével foglalkozó kezdeményezés) ma már nem a hivatalos egyházon belül működik.

Simon Pedro Arnold páter és rendtársa, *Bernardo de Briey* mégis itt maradt. „Másfajta tanúságot akarunk tenni egyik bencés fogadalmunkról, a *stabilitas loci*ről”, feleli a bencés szerzetes. A *stabilitas loci* szűkebb értelemben azt jelenti, hogy a bencés megmarad abban a kolostorban, amelyikbe belépett. „Számomra ez a fogalom a helyi emberek iránti szolidaritást és a hozzájuk való hűséget is jelenti. Itt maradunk, hogy menedék legyünk, és még ha kicsi fénye is a reménynek, de fénye.”

A 62 éves páter nem vesztette el a reményt. Meggyőződése, hogy a szegény és konfliktusokkal terhes Dél-Andok új, konzervatív püspökei hamarosan elfáradnak. És ebben lát esélyt arra, hogy újfajta egyházat lehessen építeni: új kapcsolati rendszert akar létrehozni, együtt más keresztény egyházakkal és minden jóakarató emberrel. A kicsi, radikális közösségek a sötétségben megjelenő világosságot jelentik számára, annak jelét, hogy katolikus egyháza alulról kiindulva fog megújulni. „A katolikus főpapság az önpusztítás folyamatában leledzik”, véli.

A Titicaca-tó látványa kitérít a lelket és az értelmet – ahogyan a hosszú együttélés is az indiánokkal a kemény fennsíkokon, ahol a természeti erők vannak fölényben, és újból „pogánnyá” teszik az embert. „Keresztény létem háttere ma egyszerűen emberi és kozmikus; itt felfedeztem, mennyire fontos ez a föld mindenfajta spirituális megnyilvánulás szempontjából”, mondja *Arnold* páter.

A chucuitói bencés kolostorban az indián földanya és a szerzetesi meditáció kettős erejét élem át – miközben keresztülhaladok a labirintuson, és kevés-
sel odébb a láma lelegelzik, mint évezredek óta mindig.

Hildegard Willer

Forrás: Publik-Forum, 2010/20